

بیمارستان شهید چمران

کمیته سلامت اداری بیمارستان شهید

چمران شیراز

حدود مسئولیت حقوقی و کیفری پزشک

در قانون مجازات اسلامی

در حقوق مسئولیت مدنی، یکی از موارد مبتلا به جامعه مسئولیت مدنی و کیفری پزشک است که در قانون مجازات اسلامی، قواعدی به آن اختصاص یافته است. در حقوق مسئولیت مدنی، مسئولیت مدنی اصولاً مبتنی بر نظریه تقصیر است؛ یعنی شخص هنگامی مسئول و مکلف به جبران خسارت وارده به زیان دیده شناخته می شود که تقصیر او به اثبات رسیده باشد. خوشبختانه قانون جدید مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ از قاعده پیشین عدول کرده و مبنای تقصیر را در مسئولیت پزشک پذیرفته است؛ لیکن به نظر می رسد که مبنای مسئولیت در این قانون تقصیر مفروض است، نه تقصیر اثبات شده؛ بدین معنی که قانون پزشک را مسئول فرض می کند، مگر این که عدم تقصیر او به اثبات برسد. تحصیل براءت از ضمان نیز در قانون جدید پیش بینی شده است که فایده آن جا به جایی بار دلیل است. همچنین در شرع مقدس اسلام راهی را پیش روی پزشکان گذاشته اند که آن برگه براءت است که باید پیش از اقدام به معالجه از بیماران حکم براءت اخذ نمایند

بر همگان روشن است که حرفه پزشکی از شریف ترین مشاغل است در عین حال به دلیل سر و کار داشتن با سلامت فرد و جامعه از اهمیت و حساسیت فراوان برخوردار است. اشتباهات پزشکی می تواند صدمات روحی و جسمی جبران ناپذیری به بیمار وارد کند. از طرفی مقررات به گونه ای نباید باشد که پزشک را به ورطه استرس و ترس بکشاند به جا بود که قانون میانه روی را در پیش گیرد و مصلحت پزشک و بیمار را توأمان مراعات کند.

مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ در مواد ۴۹۵ الی ۴۹۷ و ماده ۱۵۸ در خصوص معیار و حدود مسئولیت پزشک تعیین تکلیف کرده است و معیار پرداخت خسارت و دیه را برای پزشکان تقصیر قرار داده است. چه این که پزشک قبل از شروع به معالجه و عمل براءت از بیمار یا ولی او اخذ کرده باشد یا نه ولی اگر مرتکب قصور و تقصیر پزشکی شده باشد ضامن پرداخت خسارت به بیمار یا اولیای دم می باشد.

بخشنامه شماره ۹۰۰۰/۸۶۷۵/۱۰۰ مورخ

۱۶/۲/۹۳ قوه قضائیه

خطاب به محاکم کیفری هم در این راستا صادر شده است بدین صورت که:

« از آن جا که قانون گذار در فصل نهم قانون مجازات اسلامی مصوب ۹۲ مجازات های جایگزین حبس را تصویب و ابلاغ کرده است ضرورت دارد قضات دادگاه ها در رسیدگی بر جرایم پزشکی نظر به حساسیت مشاغل پزشکی و با ملاحظه جایگاه متهم، دفعات، کیفیت ارتکاب، مصدومیت، حال بیمار و سایر جهات مخففه در صورتی که قتل غیر عمدی به واسطه بی احتیاطی یا بی مبالاتی و ... واقع شود در تعیین کیفر با رعایت فصل نهم قانون به ویژه مواد ۶۶، ۶۸، ۷۰، ۸۳، ۸۵، و ۸۶ حسب مورد از مجازات جایگزین حبس از نوع جزای نقدی یا دوره مراقبت استفاده نمایند.

ماده ۶۱۶ بخش تعزیرات قانون مجازات اسلامی

مقرر کرده است اگر قتل غیر عمدی در اثر بی احتیاطی، بی مبالاتی، نداشتن مهارت یا به سبب عدم رعایت نظامات باشد مسبب به ۱ تا ۳ سال حبس علاوه بر پرداخت دیه محکوم می شود. پر واضح است که این ماده مشمول پزشکانی که در اثر قصورشان بیمار فوت کرده است هم می گردد ولی رویه قضایی معمولاً در پی تادیب پزشکانی که قصور کرده اند از طریق زندانی کردن آن ها نیست.

ماده ۴۹۲ قانون مجازات اسلامی

جنایت در صورتی موجب قصاص یا دیه است که نتیجه حاصله مستند به رفتار مرتکب باشد اعم از این که مباشرت باشد یا به تسبیب، از طرفی در ماده ۴۹۶ و تبصره آن مقرر شده است که پزشک در معالجاتی که دستور انجام آن را به پرستار یا مریض می دهد در صورت تلف یا صدمه ضامن است. اما اگر پرستار یا مریض بداند که دستور اشتباه است و موجب صدمه می شود با وجود این به دستور پزشک عمل شود خودش ضامن است و پزشک ضامن نیست!

